

CYBERSEC

EUROPEJSKIE
FORUM CYBERBEZPIECZEŃSTWA

20 LAT
INSTYTUT
KOŚCIUSZKI

Życzenia urodzinowe dla Inicjatywy Trójmorza – spojrzenie w cyfrową przyszłość

Izabela Albrycht – przewodnicząca Rady Programowej CYBERSEC, była prezes Instytutu Kościuszki

Inicjatywa Trójmorza liczy sobie już pięć lat. Jeśli liczyć jej urodziny od pierwszego szczytu grupy inicjatywnej, który odbył się w Dubrowniku 25 i 26 sierpnia 2016 r. i zakończył podpisaniem deklaracji o współpracy, to właśnie zbliżają się piąte urodziny Trójmorza. To odpowiedni moment na garść rozważań o naszym wspólnym trójmorskim marzeniu i na próbę przeniknięcia wzrokiem jego nadchodzącej przyszłości.

Zacznijmy od tego, co już można o tym przedsięwzięciu powiedzieć.

Inicjatywa Trójmorza napawa nas dumą. Ma ambitne cele. Wymaga wiele troski i uwagi. Potrzebuje niemało finansowania, inwestycji i wysiłków. Nie jest inicjatywą pewną, „wrytą w kamieniu.” Dotychczas nie przyniosła spodziewanych rezultatów, a do jej wzrostu wciąż potrzeba właściwego ekosystemu z większymi funduszami i wolą polityczną. Po pierwszych pięciu latach wiążemy z jej przyszłymi sukcesami ogromne nadzieje, ale wiemy, że musimy dać z siebie więcej, aby zapewnić jej dobrą przyszłość. A skoro cyfrowa przyszłość nadeszła i już z nami pozostanie, dziś warto podjąć refleksję czego z tej perspektywy życzyć regionowi na piąte urodziny Inicjatywy Trójmorza.

Podstawowe życzenie brzmi – **oby cele technologiczne i cyfrowe znalazły się na szczycie priorytetów Inicjatywy, a do ich osiągnięcia wyznaczono konkretny harmonogram.** Powodem jest rosnąca geopolityczna i geoekonomiczna waga technologii oraz cyberprzestrzeni. Warto tu zauważyć uwarunkowania geopolityczne Europy Środkowo-Wschodniej, jak bowiem wszyscy wiemy, region ten stanowi potencjalną arenę działań hybrydowych i cyberataków. Liczba jednych i drugich rośnie.

Wobec takich warunków regionalnych wszelkie propozycje, których elementem jest **budowa silnego filaru cyfrowego oraz wymiaru cyberbezpieczeństwa, który musi także leżeć u podstaw obu pozostałych filarów współpracy – energetyki i transportu – powinny być nie tylko uznane za priorytet i skonkretyzowane przy okazji piątej rocznicy, ale też skutecznie zrealizowane.**

Wsparcie na rzecz koniecznego zwrócenia przez decydentów szczególnej uwagi na współpracę przy

dostosowaniu regionu do potrzeb, wyzwań i zagrożeń transformacji cyfrowej zaczęło się już w roku 2018. Instytut Kościuszki we współpracy z innymi ośrodkami analiz z naszego regionu przedstawił jedenastopunktowy plan **Cyfrowego Trójmorza**¹. Punkt wyjścia dla ekspertów był następujący: optymistyczna przyszłość regionu, czyli dynamicznie postępujące ucyfrowienie państw i gospodarek stanie się możliwa jedynie dzięki lepiej rozwiniętej transgranicznej infrastrukturze cyfrowej, współpracy i koordynacji w odniesieniu do procesów, które współtworzą bezpieczną transformację cyfrową na przestrzeni państw i wszelkich sektorów gospodarki. Think tanki z Trójmorza² zaproponowały wdrożenie projektów infrastruktury transgranicznej, by zapewnić w regionie szybszy i bezpieczniejszy przesył danych cyfrowymi autostradami na osi północ-południe (w tym trasą zwaną 3 Seas Digital Highway³), zwłaszcza wspólne projekty dotyczące chmur obliczeniowych, które uzupełniłyby i zintegrowały regionalne sieci transportowe i energetyczne, w tym centra danych.

Z okazji piątych urodzin Trójmorza wszyscy powinniśmy życzyć Inicjatywie, by jej liderzy, codzienni budowniczy i osoby jej przychylnie patrzyły razem naprzód i nie przestawały wspólnie budować jej przyszłości. W tym celu należy odpowiednio wykorzystać przydzielone środki unijne z Programu „Cyfrowa Europa” i Funduszu Odbudowy.

2 grudnia 2020 roku w Tallinnie ogłoszono pierwszy taki projekt cyfrowy – Greenergy Data Centres. To pierwszy konkretny, choć nie jedyny wyraźny sygnał, że w nadchodzących latach wymiar ten rozkwitnie. Ale z okazji piątych urodzin życzymy sobie zobaczyć o wiele więcej praktycznych zastosowań – udowadniających, że Inicjatywa ma faktyczną zdolność wdrażania projektów i dokonywania realnych zmian.

Oto, czego możemy życzyć Inicjatywie Trójmorza z perspektywy programowo-projektowej w kwestiach cyfrowej i technologicznej:

1 *The Digital 3 Seas Initiative. Inicjatywa Cyfrowego Trójmorza to krok w przyszłość regionu*, Instytut Kościuszki, 2018.

2 Poza Instytutem Kościuszki były to: słowacki GLOBSEC, chorwackie IRMO i rumuńskie New Strategy Center.

3 Strona internetowa inicjatywy: <https://digital3seas.eu/>.

- osiągnięcia mocniejszej pozycji w cyfrowych łańcuchach wartości;
- rozwinięcia mocnej, zdrowej i elastycznej gospodarki cyfrowej;
- stworzenia transgranicznej infrastruktury cyfrowej, w tym trójmorskich autostrad cyfrowych i centrów danych na obszarze całego regionu;
- położenia 3Seas1Ocean – transatlantyckiego kabla łączącego Europę Środkowo-Wschodnią bezpośrednio z USA;
- stworzenia wspólnych projektów w oparciu o technologię chmurową;
- ustanowienia wspólnej przestrzeni danych, aby w pełni wykorzystać potencjał aplikacji bazujących na danych;
- rozwinięcia nowych modeli biznesowych opartych na danych i inteligentnych połączeniach – w energetyce, transporcie i sferze cyfrowej;
- budowy inteligentnych korytarzy transportowych z pojazdami samosterującymi, inteligentnymi drogami, torami, jak również magazynami logistycznymi oraz interoperacyjnymi sieciami energetycznymi;
- zapoczątkowania współpracy między cyfrowymi centrami innowacji i centrami kompetencji;
- intensyfikacji współpracy w kształceniu i projektach badawczo-rozwojowych;
- szybkiego rozwoju firm informatycznych i zajmujących się bezpieczeństwem sieci oraz poprawy ich znaczenia na najwyższym możliwym poziomie łańcuchów wartości w branżach fintech, cyberbezpieczeństwa, elektromobilności i technologii medycznych;
- wynalazków i produkcji w zakresie sprzętu informatycznego, nie tylko zaawansowanych projektów (na przykład półprzewodników i dronów).

Kiedy podążymy tą ścieżką, kolejne pięć lat przynieść może sporą zmianę w geopolitycznej i geoeconomicznej pozycji regionu oraz państw go tworzących.

Równolegle, wszyscy w regionie winniśmy spodziewać się **wzrostu ilości, skali i poziomu zaawansowania cyberataków o wszelkim możliwym charakterze i zakresie**. W tych okolicznościach nadchodzące miesiące i lata powinny być czasem **wsparcia konsekwentnych i kolektywnych działań, dzielenia się informacjami, wzmacniania sojuszy międzynarodowych i partnerstwa publiczno-prywatnego oraz budowania odporności na ataki w cyberprzestrzeni**.

W temacie budowania zdolności w obszarze cyberbezpieczeństwa i podnoszenia odporności cyfrowej Inicjatywie Trójmorza powinniśmy życzyć⁴:

- włączenia koncepcji *security by design* we wszelkie działania rozwijające infrastrukturę w regionie ;
- powstania systemów cyberbezpieczeństwa we wszystkich krajach i wspomnianych działach gospodarki;
- ustanowienia Ośrodka Cyberbezpieczeństwa Trójmorza⁵;
- implementacji modelu bezpieczeństwa sieci 5G oraz rozwój regionalnych standardów cyberbezpieczeństwa wdrażanych w fazie projektu (*security by design*);
- rozpowszechniania wspólnych modeli i standardów bezpieczeństwa, szczególnie względem projektowania i stosowania przełomowych technologii, między innymi sztucznej inteligencji i internetu rzeczy;
- współpracy między regionalnymi instytucjami cyberbezpieczeństwa i organizacjami zarówno prywatnymi, jak i publicznymi na rzecz walki z nowymi zagrożeniami, dzielenia się informacjami, uzgadniania praktyk;
- bliskiego współdziałania między CERTami, by wzmacniać ich świadomość, gotowości i zdolności atrybucji ataków oraz identyfikacji cyberprzestępców;

4 Porównaj także: Geršak (eds.), *Transformative Power of Digital: Central and Eastern Europe's leap towards greater prosperity, innovation and resilience*, Centre for European Perspective & The Kościuszko Institute, 2021, <https://ik.org.pl/wp-content/uploads/REPORT-Transformative-power-of-digital.pdf> [online: 18.06.2021].

5 Atlantic Council, *Collective Cybersecurity for the Three Seas*, <https://www.atlanticcouncil.org/wp-content/uploads/2021/06/Collective-Cybersecurity-for-the-Three-Seas.pdf>

- poprawy współpracy dla przeciwdziałania wojnie informacyjnej.

Mam nadzieję, że wiele innych sugestii pojawi się także w tym tygodniu na szczycie w Sofii.

Przy tej okazji należy też pomyśleć o **dalszych krokach współpracy regionalnej w zmieniającym się krajobrazie politycznym**. Na poziomie rządowo-dyplomatycznym życzyć powinniśmy Trójmorzu, by rozpoczęcie w zeszłym tygodniu prezydencji w Unii przez jeden z krajów Europy Środkowo-Wschodniej – Słowenię – wykorzystano należycie, promując wagę i znaczącą rolę naszego regionu w zapewnianiu przyszłego wzrostu gospodarczego i odporności Unii, oraz konieczność wspierania go mierzalnymi, starannie dobranymi projektami.

Życmy sobie, by przedstawiciele tej części Europy byli aktywni w trakcie obrad unijno-amerykańskiej (transatlantyckiej) rady handlu i technologii, a region zbudował mocną pozycję w jej grupach roboczych, aby móc włączyć trójmorskie cyberpriorytety i priorytety cyfrowe do transatlantyckiego planu działań w polu technologii i cyberbezpieczeństwa.

Należy zarazem życzyć sobie, by inicjatywa Build Back Better (B3WI), powstała aby wesprzeć finansowo projekty infrastrukturalne w państwach o niskich i średnich dochodach nie zagroziła ogłoszonemu wcześniej wsparciu na rzecz Trójmorza. Ograniczenia amerykańskich zasobów są wyzwaniem, do którego odnieść się powinna dyplomacja państw Europy Środkowej-Wschodniej tak aby zatrzymać fundusze alokowane przez Waszyngton dla regionu. Mimo że są to kraje rozwinięte, mogą lobbować na rzecz włączenia do B3WI ze względu na swoją położenie geopolitycznej oraz geoekonomicznej.

Strategicznie istotnym życzeniem jest utrzymanie w regionie zaangażowania przez kluczowego partnera Trójmorza – Stany Zjednoczone – w zakresie:

- wsparcia wykorzystania bezpiecznej infrastruktury cyfrowej;
- rozwoju technologii OpenRAN 5G;
- otwartości na transfer technologii;

- produkcji urządzeń przemysłu wysokich technologii w regionie;
- wreszcie otwarcia własnego rynku na środkoeuropejskie produkty i usługi.

18 listopada 2020 roku Izba Reprezentantów amerykańskiego Kongresu przyjęła uchwałę o szerokim poparciu wysiłków Inicjatywy Trójmorza. Dokument wymienia kilka najistotniejszych projektów wzmocnienia infrastruktury komunikacyjnej w regionie, w tym 3 Seas Digital Highways.

Wszyscy jednak czekamy na jasny sygnał ze strony prezydenta Bidena i jego nowej administracji, że w tak zwanym sojuszu technologicznym między USA i Europą wymiar środkoeuropejski będzie odgrywał ważną rolę a regiony mogą liczyć na projekty związane z nowoczesnymi technologiami i digitalizacją. Współpraca cyfrowa może wzmocnić pozycję geostrategiczną nie tylko tej części Europy, ale i Unii jako bloku, a w efekcie całego obszaru transatlantyckiego. Dodanie wymiaru cyberbezpieczeństwa do wszystkich wdrażanych projektów może w istocie wywołać skutki geopolityczne i geoekonomiczne wykraczające daleko poza granice tego obszaru.

Wola polityczna i ogólne ramy współpracy są niezbędne, ale wprowadzenie projektów w życie wymaga działań. To zapewne najważniejsze życzenie dla Trójmorza – oby plany zostały szybciej przekute w czyn, ponieważ to właśnie zagwarantuje jego przyszłość i spełni nasz trójmorski sen.

Sto lat!